

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 26g/2024
privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 85
alin. (1) din Codul penal
(aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe [nr. 4])

CHIȘINĂU

25 iulie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 9 februarie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 iulie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[instanța de judecată] adaugă, în întregime sau parțial [...]” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Viorel Chetrușcă, în interesele dlui Denis Grebciuc, în dosarul nr. 1a-820/2022, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Bălți, format din dnele Ala Rotaru și Angela Revenco și dl Dumitru Pușca, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin sentința din 15 septembrie 2022, Judecătoria Edineț, sediul central, i-a găsit vinovați pe dl E.M. și dl Denis Grebciuc de comiterea infracțiunii de huliganism agravat. Dlui E.M. i s-a aplicat pedeapsa cu amendă în mărime de 600 unități convenționale. Dlui Denis Grebciuc i s-a aplicat pedeapsa cu închisoarea pe un termen de doi ani. Totodată, pe baza articolului 85 alin. (1) din Codul penal, la pedeapsa aplicată dlui Denis Grebciuc s-a adăugat o parte din pedeapsa neexecutată stabilită prin sentința Judecătoriei Edineț din 18 iunie 2018, stabilindu-i-se pedeapsa definitivă cu închisoarea pe un termen de patru ani. Executarea acesteia a fost suspendată pe baza articolului 90 din Codul penal.

4. Procurorul cazului și avocații Nicolae Baban și Margarita Fedosenco au contestat cu apel sentința primei instanțe.

5. În cadrul procedurii de apel, dl avocat Viorel Chetrușcă a ridicat, în interesele dlui Denis Grebciuc, excepția de neconstituționalitate a textului „[instanța de judecată] adaugă, în întregime sau parțial [...]” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal. Potrivit acestor prevederi, dacă, după pronunțarea sentinței, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a comis o nouă infracțiune, instanța de judecată adaugă, în întregime sau parțial, la

pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară.

6. Printr-o încheiere din 17 ianuarie 2024, Curtea de Apel Bălți a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane,

împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 85

Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe

„(1) Dacă, după pronunțarea sentinței, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a săvârșit o nouă infracțiune, instanța de judecată **adaugă, în întregime sau parțial**, la pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară. În acest caz, pedeapsa definitivă nu poate depăși termenul de 30 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate – termenul de 15 ani.

(2) Cumularea pedepselor complementare în cazul unui cumul de sentințe se efectuează în condițiile art. 84 alin. (2).

(3) Pedeapsa definitivă în cazul unui cumul de sentințe trebuie să fie mai mare decât pedeapsa stabilită pentru săvârșirea unei noi infracțiuni și decât partea neexecutată a pedepsei pronunțate prin sentința anterioară a instanței de judecată.

(4) La cumularea pedepselor, dacă prin una din sentințe este stabilită pedeapsa detențiunii pe viață, pedeapsa definitivă va fi detențiunea pe viață.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției

9. Autorul excepției afirmă că în cazul unui cumul de sentințe judecătorul urmează să aplice o pedeapsă pe baza articolului 85 alin. (1) din Codul penal. Acesta consideră că textul „adaugă, în întregime sau parțial” din norma contestată nu conține criterii clare, obiective și previzibile pentru a aplica pedeapsa în cazul unui cumul de sentințe. Judecătorul posedă o marjă discreționară nelimitată, fapt care încalcă dreptul inculpatului la un proces echitabil.

10. Prin urmare, autorul excepției consideră că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 16, 20, 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de subiectul căreia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „[instanța de judecată] adaugă, în întregime sau parțial [...]” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal (a se vedea § 5 *supra*).

15. Curtea constată că prevederile contestate au fost examinate prin Deciziile nr. 93 din 23 septembrie 2019 (sesizarea nr. 108a/2019), nr. 88 din 20 iulie 2020 (sesizarea nr. 89g/2020) și nr. 73 din 6 iulie 2023 (sesizarea nr. 97g/2023). De principiu, această situație nu reprezintă un impediment pentru un nou control de constituționalitate al prevederilor contestate (DCC nr. 163 din 30 noiembrie 2023, § 20) din perspectiva unor critici noi de constituționalitate.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect un apel formulat împotriva unei sentințe de condamnare prin care au fost aplicate prevederile contestate. Așadar, Curtea admite că instanța de apel ar putea aplica sau ține cont de aceste prevederi la soluționarea cauzei.

17. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 78 din 3 iunie 2021, § 17).

18. Autorul excepției a susținut pretinsa contrarietate a textului contestat cu articolele 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

19. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 1 alin. (3) și 23 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție. Cu privire la articolul 54 din Constituție, Curtea reiterează că acesta îi impune un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Pentru a putea fi aplicat, de asemenea, trebuie să se constate incidența unui drept fundamental (HCC nr. 8 din 5 aprilie 2022, § 26; HCC nr. 21 din 6 decembrie 2022, § 34; DCC nr. 90 din 25 iulie 2023, § 19).

20. Referitor la articolul 16 din Constituție, Curtea a reținut că o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor. În această cauză, autorul excepției nu a motivat care sunt situațiile comparabile. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizării formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională l-ar înlocui pe autor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (a se vedea DCC nr. 109 din 13 iulie 2021, § 24).

21. Cu referire la incidența articolului 20 din Constituție, autorul susține că prevederile contestate nu stabilesc criteriile de individualizare a sancțiunii penale în cazul unui cumul de sentințe, iar această omisiune oferă judecătorului o marjă de discreție nelimitată la stabilirea pedepsei.

22. Curtea observă că criticile avansate de autor sunt similare cu cele examinate prin Decizia nr. 73 din 6 iulie 2023. În acea decizie, Curtea a verificat dacă competența instanței de judecată de a cumula parțial sau total pedepsele neexecutate în cazul existenței mai multor sentințe este compatibilă cu principiul individualizării sancțiunii, garantat de articolul 20 din Constituție. Curtea a notat că în situația în care după pronunțarea unei sentințe de condamnare, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a comis o nouă infracțiune, instanța de judecată adaugă la pedeapsa aplicată prin noua sentință, în întregime sau parțial, partea neexecutată a pedepsei aplicate prin sentința anterioară. Articolul 85 alin. (1) din Codul penal stabilește două metode alternative de aplicare a pedepsei în cazul existenței mai multor sentințe: 1) prin cumulul parțial al pedepselor neexecutate; 2) prin cumulul total al pedepselor neexecutate. Curtea nu a identificat în ce măsură este afectat articolul 20 din Constituție prin oferirea unei marje discreționare mai largi judecătorilor cu privire la aplicarea cumulului parțial sau total al pedepselor neexecutate în cazul existenței mai multor sentințe. Dimpotrivă, prevederile în discuție asigură aplicarea unor pedepse individualizate, având în vedere circumstanțele fiecărui caz particular (a se vedea §§ 23-24).

23. Mai mult, Curtea notează că criteriile generale de individualizare a pedepselor reprezintă principiile de care instanța de judecată trebuie să țină seama la stabilirea și la aplicarea pedepsei în cadrul operațiunii de individualizare judiciară a pedepsei. Curtea subliniază că sistemul național de drept penal reglementează principiul individualizării răspunderii penale și a pedepsei penale și, prin urmare, obligă instanța de judecată să individualizeze pedeapsa penală (a se vedea articolul 7 din Codul penal).

24. Astfel, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată va ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia (a se vedea articolul 75 alin. (1) din Cod). În afară de criteriile generale de individualizare a pedepsei stabilite de articolul 75 din Cod, legislatorul a reglementat și circumstanțele care se consideră atenuante sau agravante, efectele acestor circumstanțe la stabilirea pedepsei, aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege, modalitatea de aplicare a pedepsei penale în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției pentru infracțiunea neconsumată etc. (a se vedea articolele 76 – 88 din Codul penal).

25. Curtea notează că prevederile contestate nu exclud aplicarea criteriilor generale de individualizare menționate mai sus. Dimpotrivă, instanța de judecată este obligată să individualizeze pedeapsa penală în funcție de circumstanțele prevăzute la articolele 75 – 77 din Codul penal și ulterior să aplice o pedeapsă unică pentru cumul de sentințe, așa cum este stabilit la articolul 85 din Cod.

26. Curtea reiterează că prevederile contestate îi acordă instanței de judecată o marjă discreționară prin faptul că aceasta poate adăuga, în întregime sau parțial, la pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară, ținând cont de

gravitatea concretă a infracțiunilor și persoana infractorului, astfel încât pedeapsa să-și poată realiza scopul.

27. Pentru că nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea acestei jurisprudențe, Curtea reține că atât considerentele, cât și soluția din decizia menționată își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

28. Pentru că nu s-a demonstrat incidența drepturilor fundamentale invocate de autorul sesizării, Curtea subliniază că nici articolele 1 alin. (3), 16, 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente în prezenta cauză.

29. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în discuție nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[instanța de judecată] adaugă, în întregime sau parțial [...]” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Viorel Chetrușcă, în interesele dlui Denis Grebciuc, în dosarul nr. 1a-820/2022, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 25 iulie 2024

DCC nr. 85

Dosarul nr. 26g/2024